

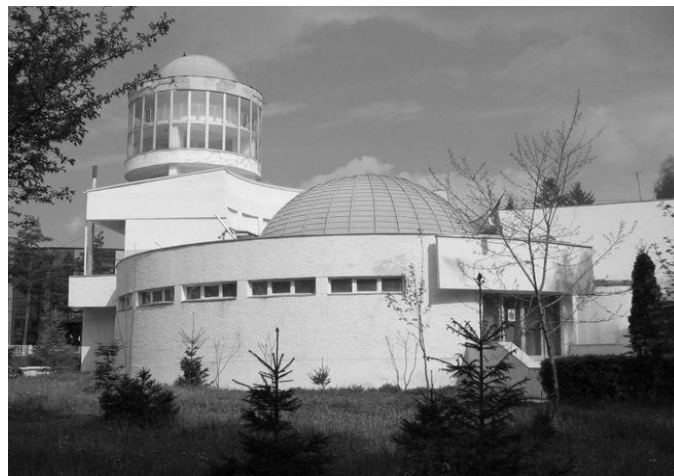
OBSERVATORUL ASTRONOMIC ȘI PLANETARIUL DIN SUCEAVA 30 DE ANI DE ACTIVITATE

Dimitrie OLENICI*

Key words: planetarium, astronomical observatory, „Ștefan cel Mare” University.

Imaginea nr. 1
Faza de construcție în 1979

Imaginea nr. 2
Observatorul Astronomic și Planetariul din Suceava

În urmă cu peste 30 de ani, forurile conducătoare ale județului Suceava au decis construirea în municipiul Suceava a unui observator astronomic popular.

Proiectul a fost realizat în perioada 1977-1978 de un grup de proiectanți conduși de arhitectul Călin Irimescu. Fiind un obiectiv deosebit de construcțiile obișnuite, s-a solicitat consultanță științifică de la Institutul de Învățământ Superior din Suceava – secția Matematică –Astronomie, Observatorul Astronomic din București și Consiliul Culturii și Educației Socialiste.

Realizarea în practică s-a făcut în perioada 1979-1981, de către Trustul de Construcții Suceava, Intreprinderea de Utilaje și Piese de Schimb Suceava (IUPS).

Cupola planetariului cu diametrul de 10 m a fost, proiectată de către Institutul Central de Cercetare Proiectare și Directive în Construcții, Filiala Iași –Facultatea de Construcții a Institutului Politehnic “Gheorghe Asachi” și a fost executată din rășini poliesterice aluminizate la Fabrica de Prefabricate din Roman și asamblată la Suceava.

Cupola telescopului are diametrul de 5m și a fost executată la IUPS Suceava.

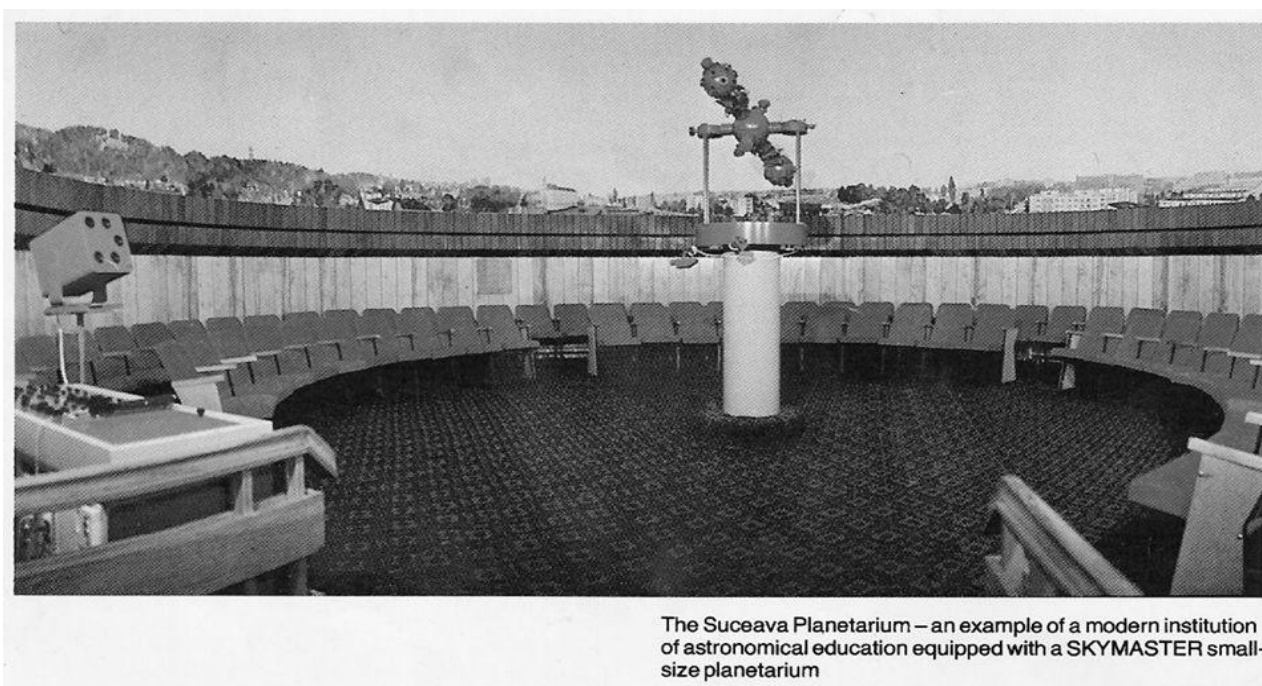
Tâmplăria de aluminiu, o raritate la acea vreme, a fost realizată la Fabrica de Aluminiu din Slatina, iar tâmplăria din lemn la Fabrica de Mobilă din Rădăuți.

Montarea planetariului s-a făcut de către ing. Wolfgang Kaie de la firma Karl Zeiss Jena în noiembrie 1981.

După inugurarea oficială, care avut loc pe 26 decembrie 1981, instituția și-a deschis porțile pentru publicul larg pe 4 ianuarie 1982, ca parte componentă a Muzeului Județean Suceava.

Clădirea, cu o arhitectură specifică, cuprinde un planetariu ZKP2 instalat într-o sală rotundă cu diametrul de 10 m și capacitatea de 80 de locuri.

* Cercetător Științific la Univesitatea "Ștefan cel Mare", Suceava, departamentul Observator Astronomic-Planetariu.

Imaginea nr. 3 Interiorul planetariului din Suceava

Cu ajutorul planetariului se pot proiecta cca 6000 de stele care se văd cu ochiul liber, Soarele, Luna, planetele și mișcările acestora, stelele căzătoare, cometele, mișcarea sateliților artificiali și o serie de cercuri astronomice: meridian ecliptică, ecuator, cercul orar etc.

La baza cupolei este pictat orizontul locului, lucrare realizată în comun de către pictorul Mircea Hrișcă și muzeograful Dimitrie Olenici (acesta a fotografiat și proiectat orizontul locului după care s-a realizat pictura în tempera).

În jurul planetariului se află un hol circular în care vizitatorul poate admira expozițiile: Din istoria astronomiei, Sistemul Solar, Nebuloase stele galaxii.

Tot aici se află un glob lunar în relief (scara 1:2500000, unicul din România și printre puținele din lume) și un glob terestru în relief (scara 1: 20000000) realizate de profesorul de geografie Nicolae Isaic.

La etaj se află o sală de conferințe cu capacitatea de 100 locuri și o terasă de observații astronomice.

De pe terasă se poate ajunge în turnul telescopului, numit și sala ecuatorială, care are înălțimea de 21 m și diametrul de 5m. Acesta cuprinde și un spațiu de belvedere pentru zona înconjurătoare.

Dotarea inițială cuprindea un telescop Meniscus Cassegrain cu diametrul oglinzii de 15 cm și puterea maximă de mărire de 375x, o lunetă cu puterea de mărire de până la 120x, trei lunete portabile cu puterea de mărire de până la 84x, toate livrate de firma Zeiss Jena.

Instituția dispune și de un fond documentar de aproape 3000 de volume, care cuprinde și donațiile conf. univ. dr. Elvira Botez și muzeograf Zenovia Catargiu, o bogată colecție de filme și diapozitive cu subiecte astronomice și diverse mijloace audiovizuale.

Până în 1989 a existat și un laborator fotografic unde s-au realizat prin autototare sute de fotografii și diapozitive pentru expoziții și conferințe astronomice, știut fiind faptul că astronomia fără imagini nu există.

Scopul principal al instituției este popularizarea astronomiei, care se face prin programe de planetariu, expuneri, conferințe, simpozioane, cercuri de astronomie, concursuri pe teme astronomice,

observații astronomice la sediu și în teren, la cererea unor unități școlare, editarea de pliante, publicarea de articole în presă, emisiuni la radio și televiziune.

Anual, planetariul sucevean este vizitat de cca 20000 de vizitatori.

Mai amintim organizarea *Concursului Interjudețean de Astronomie pentru cei Mici "Equinox"* realizat în colaborare cu Asociația Educatorilor Suceveni, ajuns în 2013 la ediția a X-a și a *Festivalului de Astronomie "Noaptea de Perseide"*, organizat în colaborare cu Căminul Cultural din Horodnic de Jos, ajuns la ediția a VIII-a.

De-a lungul anilor, Observatorul Astronomic din Suceava a fost vizitat de astronomi renumiți din țară și străinătate, diverse delegații oficiale, a organizat și găzduit manifestări științifice importante. Amintim câteva dintre ele.

1983 - s-au ținut cursurile de perfecționare a muzeografilor astronomi de la planetariile din România;

1984 - a găzduit A VIII-a Conferință pe Probleme de Fizică și Evoluția Stelelor a academiilor unor țări socialiste, prezidată de Alla Masevici, președinta Comitetului ONU în Lupta pentru Pace;

1986, regizorul *Ion Bostan* a realizat filmul „Sub Cupola Planetariului”;

1989, cosmonautul român *Dumitru Dorin Prunariu* a vorbit unui numeros public despre zborul său în Cosmos;

1994, astronautul *Charles Duke* a ținut o conferință și a prezentat filmul realizat de el pe suprafața Lunii în timpul misiunii Apollo16;

2006, astronomul Ovidiu Văduvescu inițiatorul și liderul proiectului EURONEAR, sub conducerea căruia un grup de astronomi romani au descoperit peste 100 de asteroizi, a inaugurat prima ediție a festivalului Noaptea de Perseide;

2006, cercetătorul Thomas Goodey (UK) instalează în holul planetariului un pendul paraconic automat și împreună cu Dimitrie Olenici studiază perturbațiile gravitaționale în timpul unor eclipse, conjuncții și opoziții care au avut loc în ultimii opt ani;

2007, *Pierre Rabhi* – inițiatorul Mișcării pentru Terra și Umanism a susținut o conferință despre Sănătatea Pământului în mileniul III;

2009, *Mirel Bîrlan* – cercetător la Institutul de Mecanică Cerească din Paris a susținut conferința „*Tehnici de observare a corpurilor fără atmosferă din Sistemul Solar*”.

Imaginea nr. 4

Pioneri în vizită înainte de 1989

Imaginea nr. 5

Expoziția Pământul în Univers

Începând din anul 2008, Observatorul Astronomic, din Suceava a trecut în administrația Universității “Ștefan cel Mare” din Suceava, care-i păstrează scopul inițial, acela de a efectua educație astronomică în rândul publicului larg, dar a pus accent deosebit pe cercetarea în domeniul astronomiei.

Până în prezent au fost abordate teme de cercetare științifică din domeniile: pedagogie muzeală astronomică, etnoastronomie, gravitație, radioastronomie, asteroizi și corpuri mici din Sistemul Solar.

După trecerea la Universitatea "Ștefan cel Mare", în spațiul expozițional de la parter s-au reorganizat, după standarde muzeistice actuale, expozițiile: „Pământul în Univers”, „Nebuloase, Stele, Galaxii”, „Sistemul Solar” „Din istoricul instrumentelor de observație astronomică”.

De asemenea, au mai fost achiziționate un telescop Coronado pentru observații solare și un telescop cu montură automată cu puterea de mărire de 200x.

În prezent, Observatorul Astronomic și Planetariul USV se află în relații de colaborare științifică cu diverse instituții astronomice din străinătate. Specialiștii suceveni au luat parte la sesiuni științifice și activități de cercetare astronomică organizate în: Anglia, Franța, Cipru, China, Ins. Borneo, Italia, Norvegia, Ins. Maldive, Suedia, SUA, Ucraina, Turcia.

Până în prezent, aici și-au desfășurat activitatea nouă specialiști.

Primii muzeografi au fost Dimitrie Olenici, Maria Olenici, și Viorica Maxim; au urmat Zenovia Catargiu și Viorica Lavric, Mariana Gavrilesu, Emil Turcu și Cezar Leșanu.

Pe lângă activitatea de ghidare a publicului, aceștia au publicat o serie de lucrări științifice de specialitate în Anuarul Muzeului Bucovinei, Revista Muzeelor, Analele Științifice ale Univ. "Al.I.Cuza", Iași, Buletinul UAI, Buletinul USV, Buletinul IMO, Advances in Astronomy, International Journal of Astronomy and Astrophysics ș.al.

Nu trebuie uitat efortul personalul auxiliar care a avut grijă de îndrumarea și supravegherea publicului, menținerea curățeniei instituției. O mențiune aparte trebuie făcută despre tehnicianul Ilie Laza care s-a preocupat de buna funcționare a aparaturii aflate în dotare.

La data dării în folosință investiția a costat peste 3 milioane de lei și la realizarea acestui obiectiv cultural-științific deosebit și-au adus contribuția o serie de personalități ale administrației locale și județene, printre care amintim: Prof. Dr. Alexandru Toma, Prof. Octav Monoranu, Prof. Univ. Dr. Mihai Iacobescu, Conf. Univ. Dr. Elvira Botez, Ing. Traian Gârba, Ec. Constantin Simota, scriitorul Dumitru Popescu, Ing. Dumitru Reuț, Ing. Grigore Manolache, Ing. Mircea Pintilie, Arh. Calin Irimescu, Prof. Univ. Dr. Ing. Ion Botez, Ing. Ioan Nemișor, Teh. Ioan Râpan, Teh. Olivian Nechifor, Astr. Matei Alexescu, etc.

Bibliografie

- A.Toma, 18 oct.2002: *Planetariul, o fereastră deschisă spre Univers*, Crai nou, nr.3266;
C.Irimescu, 1984: *Complexul astronomic popular Suceava*, Arhitectura, nr. 5;
D.Olenici, 1983: *Observatorul Astronomic din Suceava*, Revista muzeelor și monumentelor, nr.6;
M.Olenici, D.Olenici, 1985: *Educația științifică realizată prin activitățile muzeale desfășurate la Observatorul Astronomic din Suceava*, Revista muzeelor și monumentelor, 7;
V.Schorcht, 1984: *Zeiss Planetaria from Jena*;
Zori noi, nr.10037, 27 decembrie 1981: *Inaugurarea Observatorului Astronomic din Suceava*.

ASTRONOMICAL OBSERVATORY AND PLANETARIUM OF SUCEAVA 30 YEARS OF ACTIVITY

On January 4, 1982, in Suceava was opened a popular astronomical observatory as part of Suceava County Museum. This includes: a planetarium projector ZKP2 installed in a semispherical dome with diameter 10 m, various telescopes with magnification up to 375x, conference room with capacity for 100 people, library with nearly 3000 books, exhibition spaces. Our institution is visited annually by about 20,000 visitors. Over time organized or hosted activities at which took part famous personalities from Romania and abroad. Since 2008 astronomical observatory went into the administration of Stefan cel Mare University of Suceava, where in addition to public astronomical outreach, research is conducted in the field of astronomy.